

**Verksamhetsberättelse
Läsåret ht23-vt24
Gillbostubbens Förskola**

Förskolan inre och yttre miljö

Gillbostubbens förskola ligger i Rotebro. Förskolan består av fyra stycken avdelningar och två större samt tre mindre utegårdar.

Varje morgon tas barnen emot ute på gården. Barnen ska då vara klädda och redo för dagens aktiviteter. På gårdarna har varje avdelning/grupp varsin samlingsplats, det finns även tillgång till gungor, olika sandlådor, lekstuga, kiosk och klättermöjligheter. På gården har vi bord där vi äter våra måltider de dagar vi inte äter i skogen, vid dessa bord sker också olika typer av aktiviteter och undervisning.

De äldre barnen har en grillplats på sin gård där det kan tillagas olika maträtter. Vintertid erbjuder vi de äldsta barnen som vill, och har utrustning, att delta i skidskola samt skridskoskola. Varje vecka går samtliga grupper till skogen, vid olika antal tillfällen, för att bedriva den pedagogiska verksamheten där.

Förskolan öppnar och stänger på den "lilla" gården. Det gör vi med hänsyn till de yngre barnen som ska växa in i tryggheten på sin egen gård.

Förskolans innelokaler består av fyra avdelningar med rum för olika aktiviteter. Vid vintertid kan vi ibland använda oss av hallarna som "värmestuga" för att värma oss en stund.

Mat

Gillbostubbens förskola följer livsmedelsverkets rekommendationer och förskolan har ett mottagningskök där vi tar emot mat från Brasserie Maison. Maten har stora inslag av vegetarisk kost, vi serverar endast svensk kött och kyckling samt MSC märkt fisk. De dagar vi äter i skogen får vi "matpaket" leverade från storköket som vi sedan tillagar på en Murrikka. Till varje måltid servers hårt bröd. Till mellanmål erbjuds det ofta hembakat bröd, yogurt, olika sorters pålägg och frukt. Varje förmiddag, antingen då vi har kommit fram till skogen eller om vi är kvar på gården, serveras det frukt.

Pedagoger under läsåret h23-vt24

Alen: Upptäckare

Malin förskollärare och grupp-ansvarig

Carolina barnskötare

Ronja barnskötare

Lönnen :Yngre Utforskare

Carolina förskollärare och grupp-ansvarig

Ivana barnskötare

Aria barnskötare

Björken: Äldre Utforskare

Agneta förskollärare och grupp-ansvarig

Amelia barnskötare

Beatrice barnskötare

Eken: Äventyrare och Äldre Utforskare

Victoria idrottslärare och grupp-ansvarig

Linda barnskötare

Yvonne barnskötare

Rektor

Karin Hydén arbetar som rektor på Gillbostubben men även som förskollärare. 50% av arbetet är förlagt i barngrupperna fördelat mellan behov från barn, pedagoger eller gruppen i sin helhet. Resten av tiden, 50% går till administrativt rektorsarbete samt övergripande utvecklingsarbete av förskolan.

Planering och utvecklingsarbete

Under läsåret har förskolan haft två planeringsdagar, en i augusti och en i januari. Dessa dagar har vårdnadshavarna själva löst barnomsorgen för att pedagogerna ska kunna planera och säkerställa kvaliteten på förskolan. På planeringsdagen i augusti lägger vi grunden för hela läsårets verksamhet med störst fokus på hösten. På planeringsdagen i januari, säkerställer vi höstens verksamhet samt fokuserar på vårens planering. Vi tar också beslut om förskolans gemensamma mål inom Grönflagg samt planerar årets kalendarium. På planeringsdagarna lyfts även olika ämnen för hela Frilufts Förskolor.

Vi har haft två utvecklingsdagar under året och på dessa dagar har vi arbetat med att få förståelse och fördjupa oss i kunskapen om hur vårt systematiska kvalitetsarbete ska ligga till grund för utvecklingen av utbildningen. En av förskollärarna här på Gillbostubben har ingått i en kvalitetsdialog-grupp med representanter från flera förskolor inom Frilufts Förskolor. I gruppen har även skolchef, Vd och rektorer funnits med. Gruppen har haft dialogträffar med skolverket och sedan fortsatt lägga grunden för utvecklingsarbetet med det systematiska kvalitetsarbetet. Utvecklingsarbetet sker på samtliga nivåer i organisationen.

Var fjärde vecka under tre timmar, på kvällstid, har vi pedagogmöten. Rektor håller i dessa möten och vi tar upp och reflekterar över förskolans grundverksamhet, vi tar också upp gemensamma frågor, dilemman, rutiner, förhållningssätt etc för att få en tydlig samsyn. Mötet har även givit tid till avdelningsplanering, pedagogisk dokumentation samt att kontinuerligt arbeta, följa upp och analysera vår plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Varje måndag börjar rektor tillsammans med grupp-ansvariga dagen med gemensamt arbetsmöte för avstämning, kort information samt gemensam utveckling av förskolan.

Utbildning

Pedagogerna på förskolan går internutbildning för att utvecklas och få en samsyn kring den natur och utomhuspedagogik som ligger till grund för vår verksamhet. Dessa utbildningar är:

"Tryggt, roligt och lärorikt" och *"Veda och Barke i naturen"* utbildning för alla nyanställda och långtidsvikarier.

Skridsko- och skidutbildning

Förskollärarträffarna under detta läsår har haft fokus på *"Att leda sina kollegor"* samt *systematiskt kvalitetsarbete*.

Barnskötarträffarna har under detta läsår fokuserat på att få en förståelse för det systematiska kvalitetsarbetet och hur det leder till utveckling av den utbildning och verksamhet vi har på Frilufts Förskolor.

Brandutbildning vt 24 och HLR utbildning vt 24

Föräldrasamverkan

Vi har, på Gillbostubben, en samverkans-grupp som representeras av två vårdnadshavare från varje avdelning/grupp. Gruppen, tillsammans med rektor samt ansvarig för respektive barngrupp/avdelning, träffas en gång per termin. På mötet samtalar vi om förskolan, verksamheten, om det har skett några förändringar och vad som sker i närområdet. I detta forum tar vi inte upp enskilda fall utan vi pratar generellt om vad som händer och vad som sker i vår verksamhet.

För att vårdnadshavare ska känna sig delaktiga i barnens verksamhet så uppmuntrar vi alltid till att vara med under en dag.

Under höstterminen har vi möte för samtliga vårdnadshavare. Där presenterar vi verksamheten samt bjuder in till reflektion över de mål vi kommer att arbeta med under läsåret.

Under vårterminen har vi ett möte där vårdnadshavarna får följa med ut till skogsplatserna och ta del av vårt arbete med läroplanen och få se hur vi bedriver vår undervisning i skogen.

Vi använder oss av Förskoleappen för att beskriva vår verksamhet kopplat till läroplanen. Det är även via Förskoleappen vi förmedlar den information vi vill ska nå vårdnadshavare.

En gång per termin erbjuder vi er vårdnadshavare till ett utvecklingssamtal. På höstens samtal gör vi en kartläggning som vi under vårens utvecklingssamtal utvärderar och följer upp.

Traditioner vi uppmärksammar på Gillbostubben

- Lucia
- Grön Flaggdagen
- Skördefest
- Förskolansdag
- Veda och Barkes skidlopp/springlopp
- Rocka Socka
- Sommarshow

Verksamheten och styrdokument

Läroplanen, Lpfö18, kommunens styrdokument och Frilufts Förskolors profil är de dokument vi har att förhålla oss till i vårt uppdrag. I Frilufts Förskolors profil har vi dokumenten "Gröna tråden" samt "Öva-Pröva-Lär med naturpedagogik" som innehåller lokala riktlinjer för vår verksamhet.

Vi sätter våra mål för ett helt läsår, vi planerar i början på varje termin och därefter tar barnens inflytande vid. Fortlöpande arbetar vi med reflektion och pedagogisk dokumentation för att föra arbetet vidare tills vi i slutet på varje termin gör en utvärdering och analys av arbetet.

Vi har under läsåret arbetat projekterande där vi, utifrån barnens intressen och nyfikenhet, tillför material och egen nyfikenhet för att med hjälp av pedagogisk dokumentation driva verksamheten framåt. I vissa projekt blir vi kvar längre och i vissa går vi vidare fortare, allt med inflytande från barnen.

Då vi arbetar transdisciplinärt och projekterande går läroplanens mål in i varandra. Vi arbetar med *ex matematik, språk/kommunikation, matematik, naturvetenskap och teknik, motorisk förmåga, socialt samspel*, och alla övriga mål i läroplanen inom ett och samma projekt. Att tillsammans, barn och pedagog, ta reda på ny kunskap genom böcker eller internet och på det sättet driva ett projektet vidare ger stort utrymme för arbete utifrån läroplanen med *socialt samspel, språk/kommunikation* och *eget inflytande*. När vi tillsammans med barnen lagar mat i skogen, täljer med kniv eller potatisskalare arbetar vi medvetet med *teknik* och *självständighet och identitet*. Med ett transdisciplinärt arbetssätt arbetar vi hela tiden med *matematik*, för de yngre barnen handlar det ex om att räkna kompisarna som är närvarande, hämta "båda" sina skor, sortera tillbaka "alla" klossarna i lådan. Med de äldre barnen pratar vi matematik för att synliggöra den i deras vardag. När vi gör det här arbetar vi även med målen i läroplanen som bland annat berör, *socialt samspel* och *självständighet och identitet*.

Veda och Barke är två figurer som symboliserar vår verksamhet. Dessa dockpar finns med på varje avdelning och har en självklar plats i vår verksamhet. Veda och Barke kan användas som pedagogiskt hjälpmedel vid olika dilemman, de är med på samlingen för att presentera olika ämnen men är också en symbol för trygghet för de yngre barnen. På vintern åker eller springer vi Veda och Barkeloppet och de äldre barnen får gå Veda och Barkes skridskoskola. Varje morgonsamling startar vi med att sjunga om Veda och Barke och under dagen finns det möjlighet att läsa olika böcker som handlar om Veda och Barke, allt från faktaböcker, böcker om olika dilemman eller traditioner.

Alla pedagoger på förskolan har skrivit under "Förskolebrevet" och varje avdelning arbetar sedan med detta på olika nivå utifrån den barngrupp man har. Vi pratar om integritet och lär i tidig ålder att säga "stopp min kropp" och innebörden med detta. På pedagogmöten arbetar vi kontinuerligt med planen mot diskriminering och kränkande särbehandling. Vi går igenom diskrimineringsgrunderna och gör en analys utifrån dessa som vi sedan dokumenterar och utvärderar. I arbetet med planen kan vi se hur vi ska arbeta proaktivt för att förekomma diskriminering och kränkande särbehandling. Varje avdelning arbetar med barnkonventionen på olika nivåer och där vävs både arbetet med "Förskolebrevet" och arbetet med att förebygga diskriminering och kränkande särbehandling in.

Vi arbetar med planerad och spontan undervisning i alla grupper. Den spontana undervisningen kan ske med ett medvetet undervisande förhållningssätt i samtliga situationer under en förskoledag. Den planerade undervisningen sker ofta i mindre grupp där medveten planering med ett tydligt syfte strävar mot ett specifikt mål i läroplanen.

Grön Flagg

Vi är certifierade inom Grön Flagg vilket är ett pedagogiskt verktyg och en miljöcertifiering utförd av föreningen Håll Sverige Rent.

Gillbostubben har inom Grön Flagg arbetat med tema *konsumtion och resurser*. Vi har fokuserat på de tre under-rubrikerna *normer, vill ha-behöver, naturtillgångar*

Miljömål för samtliga Friluftskolor ht23-vt24

Friluftskolor har under läsåret haft gemensamt miljömål *hållbarhet*.

På Gillbostubben för vi dialog med barnen om hur vi tar hand om våra leksaker och vårt material men vi kommer även in på att hållbarhet är att odla potatis från förra årets skörd eller att plantera tomater från dagens sallad. På Gillbostubben har vi en stor vattentunna som fylls med regnvatten och som vi sedan kan använda att vattna våra odlingar med eller använda i leken. Vi samtalar med barnen om hållbarhet utifrån vår vattentunna.

Avdelningarnas verksamhetsberättelser utbildningsår 23/24

Alen

Självständighet och identitet

På Alen går våra Upptäckare - Gillbostubbens yngsta barn. Vi strävar efter att ge barnen en god start präglad av god omsorg och trygghet. Att skapa trygghet hos barnet är den första och viktigaste byggstenen för att skapa goda förutsättningar för att kunna ta till sig nya kunskaper under sin tid på förskolan, som ska vara *trygg, rolig och lärorik*. För att skapa den tryggheten krävs det att vi pedagoger som arbetar på Alen är ständigt närvarande och stöttande i alla situationer för barnet.

På Alen arbetar vi för att barnen ska känna en tillit till sin egen förmåga och våga vara den dem är - att vi alla är lika med ändå olika.

Ett självständighets arbete med yngre barn handlar mycket om att arbeta i det lilla med små mål. Att kunna äta med ett bestick, kunna följa enkla instruktioner, hitta sin hylla och pröva ta av och på sig sina kläder. Det är viktigt för barnets självkänsla att få känna att dem lyckas med något - exempelvis en sak som att kunna hitta sina egna skor eller öppna sin ryggsäck behöver bli bemött med ett beröm och uppmuntran. Detta för att barnet ska känna att dem kan och att dem ska tycka det är roligt att fortsätta sträva framåt. Vi arbetar mycket med gränssättning, turtagning och rutiner. Det är viktigt för yngre barn att ha goda rutiner i sin vardag - det skapar också mycket trygghet. Att arbeta med gränssättning och turtagning handlar om att lära sig respekt och förståelse för sina kamrater. Det övar vi på vid samlingar, aktiviteter, vid lek på gården samt vid alla rutinsituationer. Vi använder oss också av små grupper som metod för att skapa en lugnare lärmiljö där barn får tid och möjlighet att lära sig ex.vis att dra ner sin dragkedja eller att våga göra något hen inte klarar i den stora gruppen, då det kan vara svårt med mycket intryck runt omkring. Det är en stor utmaning, men också viktigt i självständighet och identitetsarbetet att kunna försöka handskas och möta sin känslor - det är okej att känna olika känslor. Vi får vara ledsna,

glada och arga. Det är också något som man blir trygg av - att få känna och vara precis den man är.

Socialt samspel

På Alen arbetar vi med det sociala samspelet på olika sätt. Det sker ute på gården, i undervisningen, i lek, samling och aktiviteter. Det lilla barnet leker till en början inte tillsammans med andra utan börjar ofta sitt sociala samspel med dem vuxna runtomkring för att sen börja intressera sig för övriga kamrater. Det sociala samspelet med kamraterna är en utmaning till en början då man håller på att lära sig. Dem yngre barnen följer sina känslor och viljor och förstår att man inte kan ta bilen en annan leker med eller att man måste dela med sig av byggklossarna är svårt. Där blir vi pedagoger viktiga personer. Vi finns där och leker tillsammans med barnen, stöttar och hjälper till - men låter också barnen pröva själva. Att förstå dem sociala koderna och hur man leker tillsammans tar tid.

Vi övar praktiskt på det sociala samspelet exempelvis vid samlingarna, att man måste vänta på sin tur att få frukt, komma fram och vara delaktig vid våra undervisningsaktiviteter. Vi övar på det sociala samspelet tillsammans på gården i olika aktiviteter och vid lek. När vi övar på att gå balansgång eller gå upp för trappan i klätterställningen så måste man öva på att vänta på sin tur och att se sina kamrater.

Vi övar på att kunna säga stop och visa vart den egna gränsen går, samt försöka hjälpa barnen att respektera en kompis stopp.

Genom vårt språk föds också en stor del av det sociala samspelet - språk är ju inte bara ord utan även kroppsspråk, mimik och gester. På Alen arbetar vi mycket med TAKK som metod för att berika sin kommunikativa förmåga och språkutveckling. Vi stöttar barnen i deras språkliga utveckling genom att vi själva har ett språkutvecklande förhållningssätt och hjälper barnen att börja lära sig tolka känslor, att bjuda in till lek eller att säga ifrån.

Motorisk förmåga

Genom att vi vistas mycket utomhus gör att barnen övar upp sin grov-motoriska förmåga. I hagen övar vi på att gå balansgång på stubbar och stockar. Vi har lyssnat och rört oss mycket till olika rörelselåtar, som har bidragit till barnens motoriska och språkliga utveckling. När vi är ute och går är det en bra övning att gå på lite ojämn mark. Det är viktigt att barnen får pröva och vågar pröva att ta sig fram, men att vi pedagoger finns där som en stöttande hand i utmanande situationer. Barnen övar också på sin finmotorik när vi bygger med klossar, målar med penslar samt hjälper till med olika undervisningsmoment med kort vid vita-tavlan, samt vid aktivitet med konkret material.

Språk och kommunikation

Vi använder oss utav ett språkutvecklande förhållningssätt mot barnen och det genomsyrar hela vår verksamhet. Vi pedagoger anpassar vårt språkbruk utefter vilket barn vi pratar med eller om vi pratar i grupp exempelvis vid samling, undervisning eller aktivitet. Vi väljer ord och formulerar oss på ett sätt så det ska vara så pass enkelt för barnet att förstå, men samtidigt måttligt utmanande för språkutvecklingen. Vi tänker också på att använda oss utav rätt ord på rätt sak - att vi exempelvis säger hund om en hund istället för vovven. Vi använder också mycket kroppsspråk, TAKK, bildstöd och även mimik när vi kommunicerar med barnen.

Användandet av TAKK är ett bra hjälpmedel för att förstärka kommunikationen. Det hjälper också många barn att snabbare lära sig att kommunicera med oss - att exempelvis kunna visa vilken frukt dem vill äta, även om inte det talade språket räcker till. Barnen har börjat använda TAKK som en naturlig del av deras språk vilket har visat sig genom att vi snabbare har kunnat skapa en bra kommunikation med barnen.

Vi läser mycket böcker, sjunger sånger, ramsor och använder oss av konkret material för att koppla ord till ting och skapa samband; det har vi gjort genom att läsa sagorna om Bockarna Bruse och Bondgårdsdjuren. Vi har även arbetat med ansiktet och dess delar, vad dem heter och vad man använder ex.vis näsan och munnen till. Vi har arbetat mycket med rörelse/sånger med syfte att berika språket. Att barnen kan koppla exempelvis begreppen hoppa, springa, krypa till en konkret handling.

Vi pratar mycket med barnen, ställer frågor som inte alltid är ja och nej frågor och övar på att följa enkla instruktioner, på så sätt kan vi se barnens språkförståelse. Det är viktigt att vi ger barnen tid att hinna leta i sin minnesbank efter rätt svar, så att vi inte frågar samma fråga för många gånger eller väntar för kort tid så dem inte hinner svara, fast dem kan.

Ett språkutvecklande arbetssätt är också att titta tillbaka på det vi har gjort (den pedagogiska dokumentationen) och reflektera tillsammans med barnen. Vad ser dem på bilden? Vad gjorde vi? Kommer du ihåg? Även om svaren ofta hos dem små är korta eller få, så visar det på en förmåga till reflektion och språkförståelse.

Matematik

Att arbeta med matematik på förskolan är lika självklart som att arbeta med språkutveckling. När vi pratar med barnen så kommer matematiken in på ett naturligt sätt. Om ett barn kommer fram och ger oss en spade, så möter vi barnets gest genom att ex.vis säga "Åh tack, vilken fin gul spade" alt. "Åh tack för spaden, vad är det för färg på spaden?". Vi räknar stenar och kottar, samt olika föremål i böcker, samt hur många kamrater som är på plats under dagen när vi har samling. Vi pratar mycket om färger och prepositioner samt lägesord när vi samtalar med barnen. Vi konkretiserar och leker fram kunskaperna - exempelvis genom att placera föremål *på, i* eller *under* ett bord. Att man går *över* bron i Bockarna bruse och att man ska lägga tillbaka klossarna *i* lådan när man har lekt klart. Vi lär oss att känna igen färger genom att titta på färgkort och visar med TAKK hur man tecknar olika färger - man kan också få en uppgift att hämta olika saker i olika färger - kan du hitta en sak som är blå? Vi har jobbat med ansiktets delar som inte bara är språkberikande utan innehåller även matematik - ex. Vis lokalisering och prepositioner. Var sitter näsan egentligen? Sitter munnen ovanför, under eller bredvid näsan?

Vi sjunger många sånger med matematiskt innehåll, med konkret material så som 8 ballonger och en igelkott, 5 små apor, 5 fina fåglar och Veda och Barke leker kurragömma (matematik saga med prepositioner). När det regnar och bildas pölar på gården håller vi och öser vatten. Hur mycket vatten får plats i hinken? Får det plats lika mycket vatten i den lilla hinken som i den stora hinken?

Naturvetenskap och teknik

Eftersom förskolans verksamhet är förlagd utomhus och vi arbetar med utomhuspedagogik så kommer naturvetenskap och teknik in på ett naturligt sätt. Förskolan arbetar också aktivt med Grön Flagg och arbetar med våra läroplansmål samt våra egna målarbeten genom olika teman inom Grön Flagg. Vi har bland annat arbetat med temat Konsumtion och resurser med under rubrikerna naturtillgångar, vill ha/behöver och normer. Vi har arbetat mycket med maskens kretslopp och vad masken tycker om, vart den bor vilket har lett oss till komposten där vi har hittat maskar, spindlar, gråsuggor och andra kompostdjur, samt kastat fruktresten och rört om, tittat på gamla fruktresten och pratat om att vår gamla frukt blir till jord i komposten som vi kan använda att odla nya frukter och grönsaker. Vi har rensat våra pallkragar/odlingar tillsammans med barnen för att jordgubbarna ska få plats att växa (naturtillgångar). Vill ha/behöver så har vi jobbat mycket med det vi har på förskolan. Det blir lite grann som att återbruka - vi skulle vilja ha det här - men kan använda det här istället? Behöver jag ha just den gula spaden som min kompis använder eller vill jag ha den bara just för att min kompis har den?

När det kommer till normer och de yngre barnen har det handlat om att ta det som ligger dem nära tillhands. Vi har arbetat med att man får vara den man vill, känna som man vill, att man är olika och det är okej.

Kreativitet och fantasi

På Alen har en tillåtande miljö där barnen får leka med olika typer av material - leksaker men också mycket naturmaterial. I den livsviktiga leken kan en kloss bli en telefon, en kon med grus blir en glass och sand på en tallrik en kaka. Det är viktigt att vi pedagoger är delaktiga och kan utmana barnens kreativitet och bidra med vår fantasi för att hjälpa barnen komma vidare i leken. När vi har berättat något med konkret material har vi visualiserat sagan för barnen och på så sätt stimulerat deras kreativitet och fantasi, ibland har vi bytt ut figurerna och ersatt dessa med andra saker, men berättat samma saga, där har vi utmanat barnens kreativitet och fantasi ytterligare. Vi ser till att köpa in böcker och material så att vi också med det kan bidra till att stimulera barnens kreativitet och fantasi.

Lönnen

Socialt samspel

Varje hösttermin så får vi en helt ny barngrupp. Vi försöker att lära känna alla barnens olika behov och få en sammanhållning i gruppen där alla känner att de kan uttrycka sig och vara trygga, vågar sätta gränser och vill delta i våra aktiviteter. Att alla ska våga ta utrymme i gemensamma aktiviteter är ett mål hos oss. Arbetet med barnens samspel har ofta skett i det vardagliga och i de situationer som uppstår mellan barnen. Där kan vi hitta chanser att få dem att visa empati och att kunna sätta ord på eller visa med kroppen vad som känns bra/inte bra. Vi brukar på ett medvetet sätt dela in barnen i mindre grupper får att få chans att komma nära barnens lek och kunna stötta dem och visa alternativa handlingar i olika situationer.

Vi har valt ut delar ur barnkonventionen och spelat upp drama eller läst böcker. Vi har använt oss av en saga om djur som hjälper varandra i olika situationer för att senare kunna reflektera över hur man kan visa empati. Vi har även jobbat med sagorna "dela med dig" och "vänta på din tur" tillsammans med barnen. Vi uppmuntrar barnen till att hjälpa oss pedagoger och varandra i vardagliga situationer så att det blir naturligt att kunna fråga en kompis om hjälp.

Självständighet och identitet

Vi har ett medvetet synsätt där vi uppmuntrar barnen att prova själva när det gäller praktiska/ motoriska förmågor som att hänga upp sin ryggsäck, klä på sig sina kläder, hitta till sin hylla för att hämta något eller liknande. Vi bekräftar barnen när de försöker göra något som de inte provat förut och vi uppmuntrar barnen att fråga en kompis om hjälp och göra saker tillsammans. Vi har uppmuntrat barnen att uttrycka hur de känner inför kompisarna, både glada och ledsna känslor samt att våga säga nej, verbalt och med kroppen. Ju mer trygga barnen känner sig desto mer vågar de uttrycka vad de tänker/ känner inför andra.

Vi använder oss ofta av Veda och Barke som kan visa att det är ok att tänka olika kring saker och att känna olika känslor. Vi har strävat efter att göra barnen mer delaktiga i exempelvis hur vi genomför vår samling med syftet att utveckla deras självständighet och identitet. Att ge barnen många chanser till att prata inför sina kompisar, ibland med hjälp av bilder, har vi upplevt påverkat dem till att våga kommunicera mer och mer. När vi som pedagoger reflekterar kring vilket talutrymme barnen får och strävar efter att det ska bli mer jämlikt är syftet att fler barn ska våga ta plats och genom det bli stärkta i sin identitet.

Språk och kommunikation

Vi har gjort samma aktivitet väldigt många gånger, som exempelvis "Harens lek"- då vi tänker att det ger barnen en chans att själva minnas och kunna återberätta hur vi leker leken, använda de orden som uppkommit i leken såsom "cirkel", "gå", "ramla", olika siffror, "hoppa" osv. Vi använder samma ord varje gång vi leker för att utveckla barnen ordförråd och förståelse för ordens betydelse. Dagligen så använder vi vår kommunikationstavla som bas i samlingen och vi brukar laborera med hur vi använder bilderna på tavlan. Barnen visar stort intresse för tavlan och vill själva sätta upp de olika bilderna i rätt ordning. Genom att sätta upp bilder eller att själva rita symboler på tavlan får vi ett gemensamt innehåll som vi pedagoger och barnen kan prata om. Barnen får reflektera över "tid", vad har "hänt" igår och vad ska hända "idag".

Vi har haft olika läsgrupper under våren då vi läst och reflekterat över olika böcker tillsammans med barnen. Att läsa i grupp om 4-5 barn ger oss pedagoger en möjlighet att kunna ställa frågor till alla barn och att de kan berätta och visa vad i sagan de fastnat för.

Kreativitet och fantasi

Vi har under året jobbat med olika naturvetenskapliga teman som "hösten", "larven" (från ägg till fjäril), "masken", "vind" och genom dessa teman har vi försökt att hitta sätt att utmana barnens fantasi, skapande och kreativitet. När vi arbetade med hösten som tema fick barnen samla ihop höstlöv och skapa "gubben höst" som vi sedan hängde upp på väggen tillsammans med en spegel- då gubben höst börjat med att spegla sig och rita sina konturer på en samling. När vi jobbade med tema "larven" så fantiserade vi pedagoger tillsammans med barnen hur det skulle kännas om vi var i ägget, tog oss ut, blev larver, ringlade oss för att sedan få vingar och börja flyga. Vi tänker att nyfikenhet inför djuren, hur de lever och vad de behöver kan utvecklas genom fantasi och föreställningsförmåga och rörelse.

Barnen uttrycker ofta sina fantasi- lekar för oss och vi skapar rekvisita till barnen för att fortsätta sina roll- lekar. Barnen har ofta lekt superhjältar, och vi har haft mantlar och band som de fått knyta som de vill runt kroppen. Vi har haft skapande i olika former och målat av insekter, målat på äpplen och snö som vi färgat. Vi vill att barnen ska möta olika slags lekfullt skapande under olika årstider.

Naturvetenskap och teknik

Vi arbetar med ett öppet sinne och följer årstiderna när vi väljer olika teman inom naturvetenskap. Barnens upptäckter på gården och under våra dagar i skogen och närområdet leder till olika nyfikna frågor som vi fördjupar oss i. Detta år lyckades en larv ta sig in då vi skulle undersöka kadborrar på samlingen. Vi fördjupade oss i larvens livscykel och genom sagan om den hungriga larven kunde vi fördjupa oss mer i vad larven åt, hur den bodde, vad en kokong var för något och vad som hände med larven när den växt klart. Vi går regelbundet iväg till vår kompost och undersöker vilka slags småkryp vi kan finna där. Barnen får mata komposten med frukt som blir över efter vårt mellanmål. Vi som pedagoger försöker att ge barnen ett sammanhang och barnen får ofta hjälpa till att ta bilder när vi är i skogen och ta med naturmaterial tillbaka som kan vara rekvisita i lekar. Att ta bilder blir ett sätt att hålla våra upptäckter kvar i minnet och vi kan gå tillbaka till dem och reflektera med barnen.

Vi försöker fånga teknik som finns runt omkring oss för att det ska bli begripligt för barnen. Att få lära sig hur saker fungerar i vardagen och hur man gör för att skruva av locket på burkar eller sin vattenflaska samt att öppna spännet på en ryggsäck är teknik. Vi benämner vad barnen gör när de ofta leker med det lutande planet och får olika föremål att rulla. Vi har låtit barnen skapa och konstruera med olika återvunna förpackningar och barnen har testat olika sätt för att få dem att fästa i varandra.

Motorisk förmåga

Barnen får många tillfällen till att utveckla sina grovmotoriska förmågor när vi är utomhus, både i skogen och här på gården. När vi skapar banor med exempelvis en stång mellan två koner så är det ett sätt att utmana barnens balans på ett lekfullt sätt. I skogen så stöttar vi och uppmuntrar barnen att klättra och balansera på stockar och stenar och vi utmanar kroppen med rörelse. På gården brukar vi använda ett tjockt rep på samma sätt för att balansera samt att hoppa över det eller böja sig under det. Vi ger barnen tid till att själva öva på att exempelvis ta på sig sina skor eller att dra loss gummiband under skorna då det utmanar finmotoriken och förmågan till problemlösning. Vi har använt oss av många olika tekniken vid skapande och målat på löv, målat på äpplen, limmat fast löv och skapat maskar genom att trä pärlor på snören.

Grön Flagg

Detta år har vi valt området "konsumtion och resurser" och tre underrubriker som är Normer, Naturtillgångar och Vill ha/ behöver. Vi har haft ett projekt kring vind som har pågått en längre tid och vi har undersökt vad vind är och hur saker kan flyttas med hjälp av luft eller vind. Barnen har fått undersöka hur man kan få saker att flytta sig genom att blåsa på dem och hur luft kan torka olika föremål. Barnen har fått prova att flytta föremål som har olika egenskaper (lätta, tunga) med hjälp av tjocka sugrör eller att blåsa med munnen. Vi har undersökt hur föremål rör på sig beroende på om man står stilla eller springer med dem. Vi har lekt med olika slags vindfångare, ballonger, vimplar osv för att barnen ska få en upplevelse av vind och rörelse.

Vi har på olika sätt, bland annat genom drama och att laga saker tillsammans med barnen (böcker) gjort dem uppmärksamma på värdet av att ta hand om våra saker. Veda och Barke har varit med och tillverkat leksaker åt varandra av återvunna förpackningar. Vi har hittat kreativa sätt att leka och skapa med barnen och använt oss mycket av naturmaterial och återvunnet material som redan funnits på vår förskola.

Matematik

Detta år har vi jobbat med matematik på olika sätt. Dels försöker vi att använda oss av ett konkret förhållningssätt där vi benämner vad vi gör i vardagliga situationer med matematiska begrepp. Barnen är väldigt delaktiga när vi sjunger sånger och de får turas om att säga/ visa hur mycket vi ska räkna till genom att hålla upp antal fingrar. Vi räknar sedan samtidigt. Barnen får ofta två frukter vid samling och även här kan de visa med fingrarna om de fått en eller två. Vi har jobbat med sortering på olika sätt. Vi har sorterat efter färg, antal, storlek osv och i dramat om "Bockarna Bruse" och "Guldlock" har vi jämfört begreppen "liten" "mellan" och "störst".

Vi vill ge barnen många tillfällen att möta geometriska former så vi har använt oss av cirkeln återkommande i våra lekar "haren blir räddad" och "hur många får plats i cirkeln" samt haft olika "uppdragslekar" tillsammans med barnen genom att de får hålla varandras händer och försöka bygga en cirkel runt ett stort träd vid Dungen och att göra en stor cirkel runt alla tre vagnar. När vi återkommande använder samma geometriska form på många olika sätt och de får undersöka med kroppen och problemlösa på ett roligt sätt tillsammans så blir cirkeln ett mer begripligt begrepp för barnen. Att gå på formpromenad är en annan aktivitet som vi haft för att skapa intresse för geometriska former här på förskolan och i närområdet.

Björken

Självständighet och identitet

Vi har barnkonventionssamling ungefär en gång per vecka. Vi läser böcker som handlar om olika artiklar och samtalar om vad det egentligen betyder. Barnets bästa är kanske inte alltid det barnet vill göra, som tandborstning eller gå och lägga sig. Vår skidskola var en stor utmaning, för några barn var det första gången de stod på skidor. Men det gick verkligen att se stoltheten och hur de växte efter varje lektion. I våra lekgrupper har barnen fått träna på all leka tillsammans med barn de i vanliga fall inte leker med, och vi har kunnat följa deras lekkompetens har utvecklats. När vi leker Brasseleken har barnen blivit mer och mer självsäkra och kommer med egna förslag hellre än att säga samma sak som kompiserna sa. Veda- och Barkeloppet är en stor och spännande utmaning och vi kan verkligen se hur de växer av att genomföra loppet, och inte bara ett varv utan många. Veda och Barke skidskola var verkligen utmanande för barnen. I år hade vi relativt gott om låneskidor och det gjorde att samtliga barn som ville kunde prova på minst två gånger. Många nervösa leenden byttes mot stolta leenden i slutet av lektionerna.

Socialt samspel

Vi har under läsåret en gång i veckan arbetat med lekgrupper, grupperna har haft 4-5 barn och barnen har inte bytt grupper. Lpfö 18 säger att lek är en central del av utbildningen och att förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler. I grupperna tränar vi samspel, turtagning samt språk och kommunikation. Vi pedagoger är aktiva "medlekare", och hjälper till att föra leken framåt med förslag på kommentarer eller dialoger och kan när det behövs lägga till mer rekvisita. När vi har gått till skogen har vi gått iväg i två grupper olika dagar vi har också på skogsplatsen delat upp barnen i mindre grupper för att ge alla en chans att komma till tals och interagera med sina kamrater. Under FN-veckan hade vi fokus på barn i olika världsdelar, vad var likt och vad var olikt? Vi har ibland gemensamma grupplekar. Då går vi till en äng i närheten och leker lekar som Fjärilen i grinden eller Snoken. Vissa barn vill absolut inte vara med (vi tvingar ingen), men vi försöker locka med så många som möjligt.

Motorisk förmåga

Vi har övat motorik på många olika sätt, vi har klippt löv i skogen och på gården, täljt med potatisskalare, pusslat, byggt med plusplus (både stora och mini), klättrat i träd och på stenar, sprungit hinderbanor och mycket annat. Vid på- och avklädning tränar vi på blytlås, vantar och på att ta av gummibandet under stöveln. På skidskolan övade vi inte bara balans och koordination utan också på att ta på och ta av skidorna.

Språk och kommunikation

Vi läser sagor och faktaböcker, på morgonsamlingen använder vi tavlan med bildstöd och TAKK-tecken för att förtydliga vår kommunikation. TAKK använder vi också vid olika övergångar för att förtydliga vad som ska ske.

Vi har spelat spel i samlingarna som tex Brasseleken där barnen får reflektera över bilder och dess betydelse. De har fått kategorisera och välja vilken bild som de inte tycker passar ihop med de andra bilderna. De har också fått motivera varför. I den här leken har vi verkligen tränat på att formulera oss. I Lekgrupperna har vi tillverkat egna sagor, då har barnen fått möjlighet att utforska sin fantasi och förmåga att hålla den röda tråden. I julas hade vi två adventskalendrar, en rimkalender där det gällde att hitta bilder som rimmade och en digital kalender med olika teckenspråkstecken från SPSM. På samlingarna före lunch läser vi ofta flanosagor. Sagor som "Spökbarnen som ändrade färg", "Petter och hans fyra getter" eller "Det var det fräckaste" kan

barnen nästan utantill och de hjälper gärna till att berätta sagan. När vi läser om Spökbarnen brukar vi benämna färgerna både på svenska och på engelska.

Matematik

Under hösten när löven började falla gav det oss en naturlig möjlighet att sortera löv efter färg, storlek och form. Varje dag från i höstas tom våren har vi följt upp vår undersökning "Hur tog jag mig till förskolan idag?" Vi har redovisat svaren i stapeldiagram, där har vi kunnat se att under den kalla perioden var det fler som åkte bil än under det varma perioden. Vi har spelat spel med fiskar som har haft olika geometriska former och de ska sorteras i rätt akvarium. Brasseleken har tränat oss i kategorisering. Att rita skattkartor är spännande och vår gård erbjuder många platser för skattjakt.

Naturvetenskap och teknik

I höstas fanns det stort behov av att prata bajs, så vi inledde med ett bajstema. Vi gick igenom matspjälkningen, läste böcker och sjöng sånger om bajs och letade djurbajs i skogen. Från att ha varit ett skällsord växte det efter några veckor fram en förståelse av hur viktigt det är med bajs. Djurspaning var också spännande så barnen fick tillverka egna kikare och följa olika djurspår. Under våren har vi arbetat med Djurens brevlåda. Med Veda och Barkes hjälp har vi i brevlådan hittat fågelbingo och brev från ekorren, myran och räven. Kikarna återanvände vi vid fågelbingon. Djuren har erbjudit tillfällen med ekorrematte, kunnat studera en ekorre på nära håll (en uppstoppad), vi har skapat myror av naturmaterial, byggt myrstackar och klappat ett rävskind. I skogen har barnen kunnat tälja med potatisskalare, använda luppburkar och bygga kojor. I höstas klippte vi mycket löv med sax. På gården har vi erbjudit att hamra spikar i stubbar, tälja, bygga med plusplus och polydromer och konstruktion av vattenbanor när det regnar.

Grön flagg

Vi har samtalat mycket med barnen om hållbar konsumtion och vad det innebär. Att vi måste ta hand om vår miljö, inte slänga skräp eller förstöra i naturen. Vi har repeterat Allemansrätten, inte störa och inte förstöra, och plockat skräp. Vi har pratat om vikten av att inte slösa på vatten vid handtvätt och att vatten till sandlådan tar vi från den stora vattentunnan där vi samlar in regnvatten. Under våren har vi sått frön insamlade mjölkkartonger och återanvända plastkrukor. För att ge växtstöd kom barnen på att vi kan använda pinnar vi hittat i skogen istället för att köpa in stöd. Att vara rädda om våra saker på förskolan är också något vi ständigt pratar om, och att om något går sönder försöker vi laga det. Vi har av återvinningsmaterial tillverkat "mat" till lekstugan.

Kreativitet och fantasi

Vi har haft skapande aktiviteter som att göra rävar av löv, tillverka kikare och "skapa med skräp". Vi har också tillverkat myror av pinnar och kottar. Både på gården och inne har vi erbjudit färgläggning av olika bilder eller mandalas. Vi har sett att flera barn har gått från färgläggning till att vilja rita "fritt", på egen hand. Det finns alltid tillgång till plusplus och andra byggmaterial liksom tillgång till böcker. Vi har boklådor i hallen, ute och inne på avdelningen.

Eken

Självständighet och identitet

Vi har haft barnintervjuer av olika former där barnen får uttrycka sina tankar och känna sig lyssnade på. I vårt högläsningssprojekt så har vi haft små reflektionsgrupper där alla barn får turas om att prata kring boken. Nya tankar väcks och barnen delar med sig av egna erfarenheter som speglar bokens innehåll. I våra utvalda böcker så får barnen möta olika etiska dilemman där barnen har fått fundera och reflektera över hur de själva hade känt, eller löst dilemman.

I civilförsvarets utbildning Hitta Vilse så får äventyrarna kunskap kring hur de ska göra om de kommer vilse, vilket ger trygghet och tillit till sin förmåga.

De äldre utforskarna har fått gå en brandutbildning ”brandgympa” från Attunda brandkår där barnen får lära sig hur man gör vid brand. Här får de använda sig av fysisk aktivitet samt rim och ramsor för att de nya kunskaperna ska befastas.

När vi har lärt barnen att åka skridskor och skidskor så har barnen fått en ny färdighet som de förhoppningsvis har nytta av för resten utav livet. En ganska tuff utmaning som barnen har tagit sig an och kämpat med länge och har växt utav både motoriskt och mentalt, som de kan bära med sig i andra sammanhang och känna att de är en lärande individ och fått ett ökat självförtroende.

Socialt samspel

Här har tema känslor fått ta stor plats i olika sammanhang. Att hantera, reglera och sätta ord på känslorna, samt att få möta olika känslor och inse att alla känslor behövs. Att läsa av andras känslor och uttrycka sina egna underlättar de sociala relationerna och samspel.

Vi har arbetat med och stöttat barnen i konflikthantering när vi ser att det behövs och ger dem verktyg för att själva kunna hantera eventuella konflikter. Här har vi fått möta olika känslor i våra högläsningssgrupper via litteraturen och vi övar på att lyssna på varandra i den lilla reflektionsgruppen. Vi har låtit den ”fria” leken tagit stor plats men också varierat med olika organiserade lekar med fokus på samarbete, turtagning samt ansvar för gemensamma regler. Veda och Barke är med och stöttar i gruppen, och deras fantastiska känslkort hjälper oss att plocka fram olika känslor.

Motorisk förmåga

Veda och Barkes skridsko och skidskola fick ta en väldigt stor plats under vinterhalvåret.

Varje vecka har vi fredagsfys där vi har erbjudit hinderbana, dans och rörelse efter instruktioner, olika typer av bollsporter. Samt att de får motoriska utmaningar till och vid vår skogsplats där det klättras, springs, byggs, osv. Vi har lagt lite extra tid på att klippa med sax, penngrepp, rita och skriva. Många utav barnen har ett enormt intresse för miniplusplus samt lego där de får utmanas finmotoriskt.

Språk och kommunikation

I vårt högläsningssprojekt så har vi väckt ett intresse för olika texter och bilder. Barnen har fått öva på sin kommunikativa förmåga genom att dela i samtal kring dessa både innan, under och efter läsningen. Vi har stöttat barnen med öppna samtalsfrågor för att vidareutveckla tankarna och samtalen. Vi har stannat upp under läsningen och förklarat nya ord och begrepp samt satt dessa nya ord i flera sammanhang. För att underlätta kommunikationen så använder vi oss dagligen utan av TAKK och bildstöd. Via sång, rim och ramsor leker vi med ord och breddar ordförrådet ytterligare.

Matematik

Vi har utgått från de sex matematiska aktiviteterna och fokuserat lite extra på de aktiviteterna som barnen har visat extra intresse för som t.ex att räkna, lokalisering, att leka, design, att mäta. Vi räknar dagligen barnantalet och arbetar med addition och subtraktion för att räkna ut hur många som är närvarande samt frånvarande. Vi har arbetat med lokalisering på olika sätt via olika typer av "skattjakt" som ex hitta stenen, samt fått prova på orientering vid två tillfällen. Barnen jobbar dagligen med olika typer av design när de konstruerar med olika material. Vi har använt oss utav "Maja meter" via sång och konkret material för att göra det tydligt och lekfullt när de har arbetat med att mäta.

Naturvetenskap och teknik

Vi har följt årstiderna från höst till sommar och arbetat med allt som naturen erbjuder, allt från svamp, till snö och is, vårtecken, livet i kärret, insekter, odling, kompost, osv. Vi har erbjudit olika tekniska hjälpmedel såsom lappar och potatisskalare. För att utmana barnen vidare så har äventyrarna fått gå täljskola och lära sig tälja med täljkniv. Alla har även fått prova på olika typer av verktyg som exempelvis hammare och olika typer av sågar. Vi har även övat upp nya färdigheter med hjälp av tekniska hjälpmedel som skidor och skridskor och fått öva på vår glidteknik.

Kreativitet och fantasi

Vi har erbjudit olika typer av skapande aktivitet där de har fått prova på olika typ av material och tekniker. I leken stimuleras barnens kreativitet och fantasi som är basen till allt, leken är vår grund. I läsgruppen så har barnen fått stärka sin föreställningsförmåga och få vara i sagans värld några har även fått prova på att dramatisera utifrån sagan inför barngruppen. Vi pedagoger stötta barnen när det känns svårt att kliva in i fantasins värld. Att få vara i skogen är otroligt stimulerande och här får barnen verkligen arbeta med sin fantasi då det inte finns något färdigt material.

Tack för den här terminen, vi ser fram mot nästa läsår !